

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 3.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.3.159>

УДК 631.1

С. А. Вінцовський,
аспірант, ННЦ "Інститут аграрної економіки"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7210-0262>

КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

S. Vintskovskyi,
Postgraduate student,
National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics"

CONCEPTUAL AND METHODOLOGICAL BASIS OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE MATERIAL AND TECHNICAL BASE OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

У статті досліджуються концептуально-методичні основи формування та розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств в умовах інституційних змін та ресурсної обмеженості. Визначено, що матеріально-технічна база є ключовою детермінантою забезпечення ефективності та конкурентоспроможності аграрного

виробництва, оскільки інтегрує технічні, технологічні, організаційні та ресурсні складові господарської діяльності.

Окреслено потребу в розробці нових методичних підходів, орієнтованих на інтенсивну оптимізацію ресурсного потенціалу та підвищення ефективності його використання. Запропоновано принципи пріоритетності, економічної доцільності та адаптивності у процесі формування матеріально-технічної бази, які дозволяють не лише концентрувати обмежені ресурси на критично важливих об'єктах, а й забезпечують швидку реакцію на інституційні зміни і оцінювання витрат у відповідності до очікуваних результатів.

Окремо висвітлено роль інноваційних технологій, цифровізації, ресурсозберігаючих аспектів та екологічної безпеки, що сприяють підвищенню продуктивності праці, а також формуванню позитивного іміджу підприємств.

Сформовано структурну модель побудови методики формування та розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств, а також запропоновано концептуальну парадигму комплексної оцінки формування та використання матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств.

Доведено, що стратегічна траєкторія розвитку матеріально-технічної бази має реалізовуватись у рамках багаторівневої моделі фінансового забезпечення, що синтезує інструменти державної підтримки, механізми позикового фінансування та приватних інвестиційних ресурсів.

Встановлено, що лише комплексна модернізація технічного потенціалу, здійснена на основі системності, інтегрованості та довгострокової орієнтації, здатна забезпечити стійкість відтворювальних процесів, підвищення адаптивної спроможності та конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств у динамічному інституційному середовищі.

The article examines the conceptual and methodological foundations of the formation and development of the material and technical base of agricultural

enterprises in conditions of institutional changes and resource limitations. It is determined that the material and technical base is a key determinant of ensuring the efficiency and competitiveness of agricultural production, since it integrates technical, technological, organizational and resource components of economic activity.

The need for the development of new methodological approaches focused on intensive optimization of resource potential and increasing the efficiency of its use is outlined. The principles of priority, economic feasibility and adaptability in the process of forming the material and technical base are proposed, which allow not only to concentrate limited resources on critically important objects, but also to ensure a quick response to institutional changes and an assessment of costs in accordance with the expected results.

The role of innovative technologies, digitalization, resource-saving aspects and environmental safety, which contribute to increasing labor productivity, as well as the formation of a positive image of enterprises, is separately highlighted.

A structural model for constructing a methodology for the formation and development of the material and technical base of agricultural enterprises has been formed, and a conceptual paradigm for a comprehensive assessment of the formation and use of the material and technical base of agricultural enterprises has been proposed.

It has been proven that the strategic trajectory of the development of the material and technical base should be implemented within the framework of a multi-level model of financial support that synthesizes state support instruments, loan financing mechanisms and private investment resources.

It has been established that only a comprehensive modernization of technical potential, carried out on the basis of systematicity, integration and long-term orientation, is able to ensure the stability of reproductive processes, increase the adaptive capacity and competitive positions of agricultural enterprises in a dynamic institutional environment.

Ключові слова: матеріально-технічна база, сільськогосподарські підприємства, інституційне середовище, економіка, інвестиції, ефективність, ресурси.

Keywords: material and technical base, agricultural enterprises, institutional environment, economy, investments, efficiency, resources.

Постановка проблеми. Сучасний етап соціально-економічного розвитку характеризується посиленням дестабілізаційних процесів, зростанням рівня інституційної невизначеності, а також суттєвими обмеженнями ресурсного забезпечення господарюючих суб'єктів. За таких умов, особливої значущості набуває проблема ефективного формування, використання та розвитку матеріально-технічної бази як ключової складової забезпечення сталого функціонування, підтримки конкурентоспроможності та досягнення стратегічних цілей підприємства. Очевидно, що матеріально-технічна база виступає не лише як сукупність засобів праці, виробничої інфраструктури та технологічного обладнання, а й як важливий інструмент реалізації управлінських рішень, впровадження інновацій та підвищення результативності діяльності в умовах дефіциту ресурсів.

Потрібно відзначити, що якісний стан матеріально-технічної бази безпосередньо впливає на продуктивність праці, собівартість продукції та / або послуг, рівень технологічного розвитку та здатність організації до адаптації в умовах динамічних змін інституційного середовища.

Слід наголосити, що в умовах обмежених фінансових та матеріальних ресурсів традиційні підходи стосовно оновлення та нарощування матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств виявляються малоефективними. Це зумовлює потребу в розробленні нових методичних рішень, орієнтованих на принципи раціональності та довгострокової економічної ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження останніх років підтверджують, що формування та ефективний розвиток матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств залишаються одними з

ключових проблем аграрної сфери. Беззаперечно, що певні аспекти цих питань знайшли своє детальне відображення у працях провідних вчених, зокрема О. Вишневецької [1], М. Дем'яненка [2], О. Захарчука [3], М. Михайлова [4], М. Могилової [5], Я. Навроцького [6], Г. Підлісецького [7], В. Семцова [8] та ін. Очевидно і те, що дослідження згаданих вище науковців значною мірою сприяли розвитку як теоретичних, так і практичних підходів щодо управління матеріально-технічною базою підприємств в аграрній сфері. Проте, незважаючи на значну кількість проведених досліджень у цій сфері, на сьогоднішній день недостатньо розвинута методика щодо обґрунтування напрямів розвитку матеріально-технічної бази з урахуванням впливу інституційного середовища на кінцеві результати сільськогосподарського виробництва.

Варто відзначити, що нині актуальними є і питання розробки методичного інструментарію, який дозволяє виявляти пріоритетні напрями та формувати альтернативні моделі розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств з урахуванням інституційних змін в контексті раціонального використання обмежених ресурсів.

Отож, саме ці фактори зумовили вибір теми дослідження, його мету, а також структуру та зміст статті.

Мета статті. Комплексна розробка концептуально-методичних основ щодо формування та розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств в умовах інституційних змін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливо відзначити, що методичні засади формування матеріально-технічної бази в умовах ресурсних обмежень передбачають насамперед чітке визначення стратегічних цілей розвитку організації та узгодження з ними параметрів матеріально-технічного забезпечення. А це, у свою чергу, означає перехід від екстенсивної моделі нарощування ресурсного потенціалу до інтенсивної моделі його оптимізації та підвищення ефективності використання. Реалізація такого підходу базується на системному аналізі наявного

матеріально-технічного потенціалу, оцінці ступеня фізичного та морального зношування, функціональної придатності, технологічної відповідності сучасним вимогам та перспективам розвитку.

Вважаємо, що важливою складовою методичного забезпечення є якісна діагностика ефективності використання матеріально-технічної бази, яка передбачає застосування комплексу кількісних та якісних показників. До речі, до таких показників можуть відноситися коефіцієнти завантаження обладнання, рівень простоїв, показники енергоефективності, витрати на технічне обслуговування та ін. Аналіз подібних параметрів дозволяє виявити внутрішні резерви підвищення ефективності функціонування матеріально-технічної бази без залучення значних додаткових ресурсів, що важливо в умовах фінансових обмежень.

На нашу думку, формування матеріально-технічної бази в умовах обмежених ресурсів має ґрунтуватися на засадах пріоритетності, економічної доцільності та адаптивності. Так, принцип пріоритетності, як правило, передбачає концентрацію обмежених ресурсів на тих елементах матеріально-технічної бази, які забезпечують максимальний вплив на досягнення ключових результатів діяльності агентів ринку. Інакше кажучи, відбувається відмова від рівномірного фінансування усіх напрямів, а вищий менеджмент та / або власники суб'єктів господарювання зосереджують свою увагу виключно на критично важливих об'єктах.

Варто відзначити, що принцип адаптивності полягає у можливості матеріально-технічної бази швидко реагувати на інституційні зміни, технологічні зрушення та трансформацію попиту. У свою чергу, принцип економічної доцільності передбачає всебічне обґрунтування управлінських рішень з позицій співвідношення витрат і очікуваних результатів протягом усього життєвого циклу об'єктів матеріально-технічної бази.

Слід підкреслити, що в умовах обмежених ресурсів особливого значення набуває економічна доцільність оновлення матеріально-технічної бази. Власне, на практиці використання лізингу, аутсорсингу, оренди та механізмів

державно-приватного партнерства сприяє зменшенню одноразового фінансового навантаження, диверсифікації ризиків, а також забезпечує доступ до сучасних технологій без необхідності здійснення значних капітальних інвестицій. При цьому, методичне забезпечення вибору відповідної форми оновлення має враховувати специфіку діяльності та стратегічні пріоритети розвитку суб'єктів господарювання.

Звертаємо увагу на те, що ефективне використання матеріально-технічної бази за умов ресурсних обмежень тісно пов'язане з удосконаленням системи управління. Адже запровадження сучасних методів управлінського планування та контролю може кардинально сприяти підвищенню прозорості процесів використання ресурсів.

Можна стверджувати, що матеріально-технічна база сільського господарства виступає системоутворюючим фундаментом аграрного виробництва. Між іншим, у реальному житті формування і розвиток матеріально-технічної бази досить часто відрізняються високою структурною складністю та неоднорідністю. Це обумовлено поєднанням різноманітних матеріальних ресурсів, засобів праці та об'єктів біологічної природи. Саме тому, використання матеріально-технічної бази здійснюється у тісному взаємозв'язку із територіальними особливостями та галузевою спеціалізацією сільськогосподарського виробництва.

Наявний рівень розвитку матеріально-технічної бази вітчизняного сільського господарства не відповідає об'єктивним вимогам забезпечення ефективного та сталого функціонування аграрного сектору економіки. Значний фізичний і моральний знос основних виробничих засобів, поєднується з недостатніми темпами оновлення технічних ресурсів. За таких умов процеси вибуття сільськогосподарської техніки та обладнання систематично переважають над їх надходженням, що зумовлює скорочення чисельності та поглиблення старіння машинно-тракторного парку.

Необхідно підкреслити, що сформована техніко-технологічна відсталість матеріально-технічної бази є наслідком тривалого порушення відтворювальних

процесів, а також відсутності комплексних, науково обґрунтованих підходів до її формування, оновлення та раціонального використання. Негативний вплив зазначених факторів проявляється у зниженні рівня продуктивності аграрного виробництва, погіршенні фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських суб'єктів господарювання та зростанні їх технологічної залежності. Справедливо відзначити, що у віддаленій перспективі така ситуація створює ризики для забезпечення продовольчої безпеки держави та обмежує можливість реалізації стратегічних завдань економічної політики, наприклад, у сфері розвитку внутрішнього виробництва та імпортозаміщення продовольчої продукції.

Зрозуміло, що нині на перший план виходять завдання впровадження високопродуктивних машинно-технологічних комплексів, модернізації технічного парку, і навіть реалізації заходів, направлених на підвищення економічної родючості земель. Особливого значення набуває застосування ресурсозберігаючих та інноваційних технологій у рослинництві та тваринництві, що сприяють інтенсифікації виробництва та зростанню його економічної віддачі.

Цілком очевидно і те, що сучасне конкурентоспроможне аграрне виробництво неможливе без досягнення оптимального рівня енергоозброєності праці, технічної та енергетичної оснащеності виробничих процесів. Ці параметри є найважливішими індикаторами ефективності використання матеріальних та / або енергетичних ресурсів, визначаючи стійкість функціонування сільськогосподарських підприємств та їх здатність адаптуватися до світових викликів науково-технологічного розвитку.

Безперечно, що вітчизняна аграрна економіка знаходиться на етапі переходу до інноваційної моделі розвитку, яка характеризується системним впровадженням сучасних досягнень науки та техніки. У цьому контексті особливої важливості набуває впровадження системного підходу в процесах модернізації матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств для підвищення їх конкурентоспроможності.

Слід також підкреслити, що розвиток матеріально-технічної бази має реалізовуватися з урахуванням варіативності, яка інтегрує специфіку суперечливого характеру вітчизняного аграрного сектора, де співіснують елементи як прогресивного, так і відсталого виробництва. З огляду на зазначене, доцільним є поєднання класичних методів управління розвитком агентів ринку із інноваційно орієнтованими стратегічними інструментами. Такий підхід також передбачає системний характер управлінських рішень, які спрямовані на модернізацію матеріально-технічної бази аграрних підприємств.

Досвід показав, що розвиток матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств обов'язково має передбачати оновлення техніки та / або обладнання відповідно до нормативних показників. Адже раціональне залучення матеріальних та технічних ресурсів у сільськогосподарському виробництві визначається їхньою об'єктивною взаємозалежністю та інтегрованим функціонуванням у рамках цілісного відтворювального механізму аграрного сектора. Саме тому, ефективність використання ресурсного потенціалу зумовлюється ступенем узгодженості структурних елементів матеріально-технічного забезпечення, характером їхньої функціональної взаємодії, а також спрямованістю досягнення стратегічних цілей розвитку виробництва.

Маємо бути свідомі того, що дослідження процесів формування та використання матеріальних та технічних ресурсів зумовлює необхідність застосування системного підходу як комплексного інструменту щодо розгляду елементів забезпечення виробничого процесу в рамках багаторівневої структури.

На сьогодні важливою є якісна архітектура методики, яка б не лише інтегрувала взаємопов'язані функціонально-операційні блоки, а й формувала когерентну систему управлінських та аналітичних процедур, спрямованих на забезпечення комплексної координації ресурсних потоків та максимізацію використання наявних матеріально-технічних засобів. Саме тому, нами

запропонована загальна структурна модель побудови методики формування та розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств (рис. 1), яка, по суті, уможлиблює реалізацію системно-синергетичного підходу стосовно управління ресурсним потенціалом та оптимізації експлуатаційних процесів, що охоплюють як технічні, так і матеріально-сировинні компоненти виробничої діяльності.

Рис. 1. Структурна модель побудови методики формування та розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств

Джерело: власні дослідження на основі [1-8].

Цілком зрозуміло, що дієва методика формування та розвитку матеріально-технічної основи сільськогосподарських суб'єктів господарювання у першу чергу має передбачати багаторівневу, систематизовану діагностику стану машинного та технологічного обладнання, устаткування, матеріально-сировинних запасів та допоміжних ресурсів, включно з визначенням ключових показників ефективності їх використання. Особлива увага повинна приділятися індикаторам

продуктивності, а також ідентифікації резервів підвищення функціональної та економічної ефективності виробничих процесів.

Важливо відзначити і те, що результативна методика, насамперед, передбачає формування мети та концептуальних задач в контексті визначення стратегічних та тактичних орієнтирів розвитку матеріально-технічної бази, враховуючи при цьому не лише виробничі потреби, а й ринкову кон'юнктуру та інституційне середовище.

Треба визнати, що значна частина існуючих методичних підходів стосовно оцінки формування та розвитку матеріально-технічної бази мають концептуальні та прикладні обмеження [7], що об'єктивно знижує їхню адекватність та практичну застосовність у сучасних умовах функціонування аграрного сектору економіки. До того ж, ефективність їхнього застосування обмежена внаслідок неповноти та фрагментарності інформаційних ресурсів.

Отже, виявлені недоліки зумовлюють потребу розробки вдосконаленої методики оцінки формування та розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств, яка була б адаптована до сучасних умов ринку і при цьому враховувала багатofакторність господарської діяльності в контексті впливу інституційного середовища. Зазначений підхід детально відображено у вигляді концептуальної парадигми, представленої на рис. 2.

Потрібно пам'ятати, що матеріально-технічна база сільськогосподарського виробництва є центральним структурним компонентом, який, по суті, визначає параметри формування, функціонування та розвитку технічного потенціалу аграрного сектора економіки. Діалектичний взаємозв'язок між технічним потенціалом та ефективністю його використання виступає диференціюючим фактором у процесі формування та розвитку матеріально-технічної бази. Адже технічний потенціал у цьому контексті доцільно інтерпретувати як інтегровану сукупність матеріально-речових ресурсів та організаційно-технологічних механізмів, які забезпечують стійке зростання обсягів сільськогосподарської

продукції на основі раціоналізації виробничих процесів та підвищенні ефективності використання факторів виробництва.

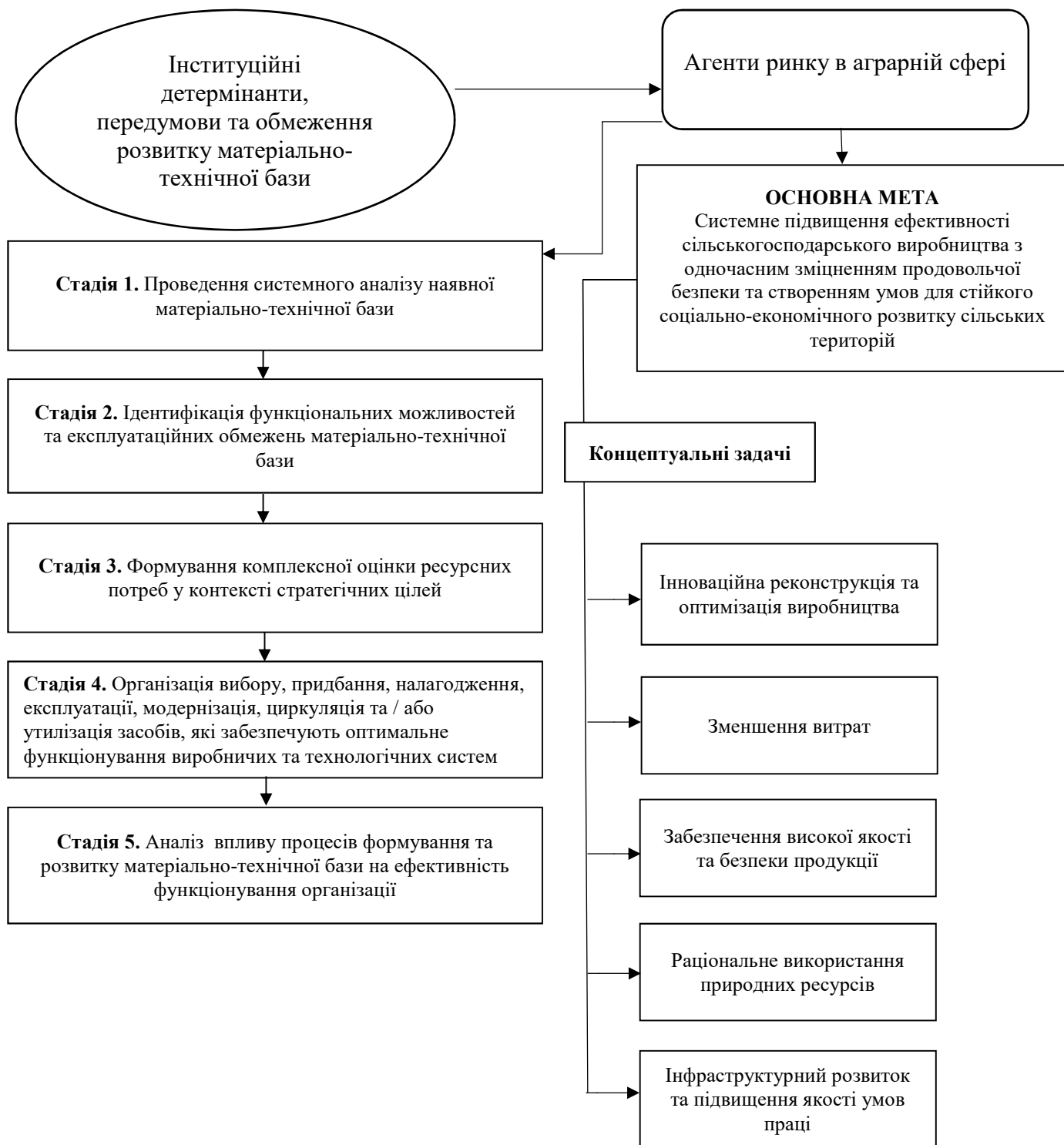

Рис. 2 Концептуальна парадигма комплексної оцінки формування та розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств

Джерело: власні дослідження на основі аналізу [1-8].

Слід відзначити, що в умовах структурного цінового дисбалансу між сільськогосподарською продукцією та засобами виробництва значна частина власників та / або вищого менеджменту підприємств стикається з обмеженістю фінансових ресурсів, що ускладнює оновлення технічного парку та впровадження інноваційних технологій. Саме тому, нині розвиток матеріально-технічної бази, на нашу думку, має орієнтуватися на інноваційно-інвестиційну модель реконструкції виробництва, яка передбачає системну модернізацію машинно-тракторного парку.

Як показують спостереження, інноваційне оновлення основних засобів виробництва створює об'єктивні передумови зниження собівартості продукції за рахунок економії та раціоналізації матеріально-технічних ресурсів. Більш того, взаємопов'язаний розвиток матеріально-технічної бази та технічного потенціалу підприємств формує високодинамічну та багаторівневу соціально-економічну систему, в рамках якої ефективно функціонування засобів виробництва реалізується лише за їхнього синергетичного поєднання з сучасними інноваційними технологічними рішеннями. У цьому зв'язку особливого значення набуває процес цифровізації виробничих систем, який включає широкомасштабне застосування систем глобального позиціонування, автоматизованих виробничих комплексів, прецизійних агротехнологій та інших високотехнологічних інструментів. Цілком зрозуміло, що новизна такої практики полягає у тому, що оптимізація технологічних операцій суттєво знижує матеріало-, енерго- та ресурсоемність виробництва, підвищує продуктивність праці і, як наслідок, формуються передумови для стійкого розвитку соціально-економічних систем.

Очевидно, що оптимізація витрат безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств і, як результат, створюються умови для підвищення їх платоспроможності та інвестиційної привабливості. А це, у свою чергу, формує основу забезпечення довгострокової економічної стійкості розвитку суб'єктів господарювання.

Хотілося б відзначити і те, що застосування сучасних провідних технологій забезпечує стабільність якісних параметрів продукції, відповідність її міжнародним стандартам безпеки та якості, що надзвичайно важливо в умовах посилення конкуренції та глобалізації аграрних ринків.

Переконані, що вагомим аспектом розвитку матеріально-технічної бази є і раціональне використання природно-ресурсного потенціалу. Адже розсудлива інтеграція сучасних технологічних рішень із природними біологічними процесами забезпечує оптимізацію функціонування агроєкосистем, зменшує антропогенне навантаження на навколишнє середовище, підвищує ефективність використання земельних, водних та енергетичних ресурсів тощо. На нашу думку, реалізація принципів циркулярної економіки та екологічної безпеки сприяє не лише зниженню виробничих витрат, а й формує позитивний імідж (бренд) аграрних підприємств, що, у підсумку, підвищує інвестиційну привабливість агентів ринку.

Зазначимо, що на сьогодні для сільськогосподарських підприємств важливим напрямком розвитку є інфраструктурна модернізація та удосконалення організації праці. Оскільки відомо, що забезпечення безпечних та належних умов праці, а також розвиток виробничої та логістичної інфраструктури сприяють підвищенню продуктивності трудових ресурсів та зниженню виробничих ризиків. І тут, важливо підкреслити, що соціальна складова оновлення матеріально-технічної бази проявляється у збереженні та відтворенні кадрового потенціалу, стимулюванні професійного розвитку працівників та формуванні мотиваційних механізмів залучення молодих фахівців до аграрної сфери.

Таким чином, функціональна результативність засобів виробництва в умовах сучасної економіки визначається не лише їх технічними характеристиками, а й рівнем інтеграції з інформаційними, управлінськими та науково-технологічними компонентами, що утворюють цілісну систему

знань та технологій, яка здатна забезпечити довгострокове конкурентне зростання.

Очевидно, що процес розвитку матеріально-технічної бази в контексті системного підвищення ефективності аграрного виробництва об'єктивно обумовлює необхідність формування багаторівневої та багатоканальної системи фінансового забезпечення, що включає інструменти державної підтримки, позикові джерела фінансування та інвестиції приватного капіталу. Лише реалізація такого підходу здатна створити інституційні та економічні передумови для комплексної технологічної модернізації аграрного виробництва та виступити вирішальним фактором забезпечення сталого розвитку вітчизняних сільськогосподарських підприємств в контексті підвищення адаптивності до викликів сучасного економічного середовища у довгостроковій перспективі.

Висновки. Загострення ресурсних обмежень, інституційна турбулентність та технологічні асиметрії в аграрному секторі України зумовлюють необхідність концептуально-методичного перегляду парадигми формування та розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Адже нині матеріально-технічна база інтерпретується не лише як агрегована сукупність засобів праці, виробничої інфраструктури та техніко-технологічних елементів, а як інтегральна система, яка забезпечує відтворювальну збалансованість, інноваційну динаміку та перспективну конкурентоспроможність аграрного виробництва.

Визначено, що в умовах дефіциту фінансових та / або матеріальних ресурсів пріоритетне значення набуває трансформація екстенсивної моделі акумуляції технічного потенціалу в інтенсивну модель його структурно-функціональної оптимізації, яка заснована на імперативах адаптивності, економічної раціональності та ресурсної збалансованості. При цьому методичним інструментарієм реалізації цієї трансформації має виступати комплексна системна діагностика стану матеріально-технічної бази, яка передбачає використання багатовимірного набору кількісних та якісних

індикаторів ефективності, синтезованих у рамках інтегрованої аналітичної моделі.

Встановлено, що значна частина існуючих методичних підходів щодо оцінки процесів формування та розвитку матеріально-технічної бази агропідприємств характеризуються дискретністю та методологічною фрагментарністю, що обмежує їхню аналітичну релевантність у контексті галузевої специфіки та багатофакторного впливу інституційного середовища. Враховуючи це, запропоновано структурно-логічну модель методики формування та розвитку матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств, яка імплементує принципи системного підходу до управління ресурсним потенціалом та забезпечує інтеграцію техніко-економічних, організаційних та інституційних параметрів розвитку.

З'ясовано, що розвиток матеріально-технічної бази створює мультиплікативний вплив на результати господарської діяльності шляхом зниження питомої собівартості продукції, підвищення продуктивності праці, зростання рентабельності та посилення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. При цьому очевидно, що синергічна інтеграція сучасних технологій з природно-ресурсним потенціалом аграрної сфери формує передумови для імплементатії принципів екологічної безпеки, раціонального використання екосистем та циркулярної трансформації економічних процесів.

Таким чином, формування та розвиток матеріально-технічної бази в умовах ресурсної обмеженості є стратегічним імперативом підвищення ефективності аграрного виробництва і потребує дієвої системи управління, спрямованої на досягнення довгострокової соціально-економічної стійкості.

Література

1. Вишневецька О. В. Вплив технічного та технологічного забезпечення на економічні показники агровиробництва. *Науковий журнал «Перспективи*

науки і освіти» (серія «Економіка»). 2025. № 9 С. 652-667.

URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/28791>

2. Дем'яненко М. Я., Євтушенко С. М. Проблеми амортизації в аграрному секторі АПК (обліково-фінансовий аспект): монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2006. 178 с.

3. Стратегія конкурентоспроможного розвитку інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення сільського господарства: наукове видання / за заг. ред. О.В. Захарчука. Київ: ННЦ "ІАЕ", 2023. 96 с.

4. Михайлов М. Г. Інноваційно-інвестиційний розвиток матеріально-технічної бази аграрних підприємств. Київ : ННЦ "ІАЕ". 2018. 334 с.

5. Могилова М. М. Основні засоби сільськогосподарських підприємств : стан, оцінка, відтворення : монографія. Київ: ННЦ "ІАЕ", 2016. 404 с.

6. Захарчук, О. В., Навроцький, Я. Ф., Вишневецька, О. В. Сучасний стан та перспективи матеріально-технічного забезпечення сільського господарства. *Економіка АПК*. 2021. № 6. С. 79-88.

7. Формування ринків матеріально-технічних ресурсів АПК / Г. М. Підлісецький та ін. Київ: ННЦ ІАЕ, 2001. 428 с.

8. Семцов В.М., Самофалова М.О. Системно-логістична інтеграція матеріальних потоків у комплексній архітектоніці аграрної економіки. *Ефективна економіка*. 2026. № 1.

URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/8811>

References

1. Vyshnevets'ka, O. V. (2025), "The impact of technical and technological support on the economic indicators of agricultural production", *Naukovyj zhurnal «Perspektyvy nauky i osvity» (seriia «Ekononika»)*, vol. 9, pp. 652-667, available at: <https://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/28791> (Accessed 05 Feb 2026).

2. Dem'ianenko, M. Ya. and Yevtushenko, S. M. (2006), *Problemy amortyzatsii v ahrarnomu sektori APK (oblikovo-finansovyj aspekt)* [Problems of

depreciation in the agricultural sector of the agro-industrial complex (accounting and financial aspect)], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.

3. Zakharchuk, O.V. (2023), *Stratehiia konkurentospromozhnoho rozvytku investytsiinoho ta materialno-tekhnichnoho zabezpechennia silskoho hospodarstva* [Strategy for competitive development of investment and material and technical support of agriculture], NNTs «IAE», Kyiv, Ukraine.

4. Mykhajlov, M.H. (2018), *Innovatsijno-investytsijnyj rozvytok material'no-tekhnichnoi bazy ahrarnykh pidpryemstv* [Innovative and investment development of the material and technical base of agricultural enterprises], NNTs «IAE», Kyiv, Ukraine.

5. Mohylova, M.M. (2016), *Osnovni zasoby sil's'kohospodars'kykh pidpryemstv: stan, otsinka, vidtvorennia* [Fixed assets of agricultural enterprises: condition, evaluation, reproduction], NNTs "IAE", Kyiv, Ukraine.

6. Zakharchuk, O. V. Navrots'kyi, YA. F. and Vyshnevets'ka, O. V. (2021), “Current state and prospects of material and technical support of agriculture”, *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 79–88.

7. Pidlisets'kyj, H. M. (2001), *Formuvannia rynkiv material'no-tekhnichnykh resursiv APK* [Formation of markets for material and technical resources of the agricultural complex], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine.

8. Semtsov, V.M. and Samofalova, M.O. (2026), “System and logistics integration of material flows in the complex architectonics of agrarian economy”, *Efektivna ekonomika*, vol. 1, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/8811> (Accessed 05 Feb 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 16 .02.26

Прорецензовано / Revised: 26 .02.26

Схвалено до друку / Accepted: 20.03.26